

**МЕТОДИКА ПРОВЕДЕНИЯ ТРЕНИНГА АКТИВНОСТИ И ЛИЧНОСТНОГО РОСТА
СПЕЦИАЛИСТОВ МЕЖДУНАРОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ
В.И.МИРОШНИЧЕНКО**

Аннотация. Автором обоснована методика проведения тренинга активности и личностного роста будущих специалистов международных экономических отношений. При определении цели проведения такого тренинга за основу была взята идея о субъект-субъектном взаимодействии, направленном на оптимальное управление межкультурными конфликтами. Автором описываются ситуации, побудившие каждого из участников тренинга к активному взаимодействию с другими членами группы, выявлению своей индивидуальности в общении с другими людьми, разрушению непродуктивных стереотипов деятельности, направленной на формирование позитивного отношения к окружающим.

Ключевые слова: тренинга активности и личностного роста, специалисты международных экономических отношений, методика, студенты, профессиональное общение.

**METHOD OF TRAINING OF ACTIVITY AND PERSONAL GROWTH OF
PROFESSIONALS OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS
V.I. Miroshnichenko**

Abstract. The author substantiates the methodology of conducting a training on the activity and personal growth of future specialists in international economic relations. The idea of subject-subject interaction aimed at optimal management of intercultural conflicts was taken as the basis for determining the goal of conducting a training on activity and personal growth of future specialists in international economic relations. The author describes the situations that led each of the participants to actively interact with other members of the group, to identify their individuality in communicating with other people, the destruction of unproductive stereotypes of activity, and the stimulation of active work of students aimed at forming a positive attitude towards others.

Key words: training of activity and personal growth, experts in international economic relations, methodology, students, professional communication.

УДК 355(477):004:378:377:14:001

**ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНО-АНАЛІТИЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ У ПРОЦЕСІ
ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ**

Р.М. МІШЕНЮК, начальник відділу по роботі з персоналом,
**Донецько-Луганського регіонального управління,
Державної прикордонної служби України, м. Краматорськ**
E-mail: rmishenyuk@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена проблемі формування проектно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників. Визначено зміст поняття «проектно-аналітична компетентність». Розкрито структуру «проектно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників». На основі аналізу структури проектно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників автор визначив дидактичні особливості її формування.. Розкрито

зміст кожного етапу щодо формування проектно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників.

Ключові слова: проектно-аналітична компетентність, проектна культура, аналітична діяльність, майбутні офіцери-прикордонники, професійна підготовка, методика формування компетентності.

Актуальність (Introduction). Сучасне суспільство сприймає фахівця не тільки як людину, що має досвід, знання, уміння та навички в професійній сфері, але і як особистість, здатну ефективно діяти в складних, часом нестандартних ситуаціях, тобто таку, що є компетентною. У цих умовах все більшої обґрунтованості набуває компетентністний підхід, зокрема його впровадження у фахову підготовку майбутніх офіцерів прикордонного відомства.

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Розглянемо теоретико-методологічні засади формування проектно-аналітичної компетентності майбутніх фахівців у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі: Е. Зеер [5], Л. Тархан [11], Л. Усеїнова [12], О. Шаріпова [13] та інших. Слід згадати наукові праці С. Артюха [7], Н. Брюханової [2], О. Коваленко [8], О. Овчарук [10], в яких започатковано основи щодо удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців. Питання аналітичної компетентності майбутніх спеціалістів висвітлено в наукових працях І. Абрамової [1] та Н. Зинчук [6], а також в наукових публікаціях Н. Волкової [3], О. Максимової [9] та інших.

Мета (Purpose). Метою статті є аналіз дидактичних особливостей формування проектно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників.

Методи (Methods). Теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури).

Результати (Results). Враховуючи соціально-економічні та професійні вимоги, щодо підготовки фахівців в Україні, майбутній офіцер-прикордонник повинен бути підготовлений до таких видів діяльності як: соціально-педагогічної, культурно-освітньої, організаційно-управлінської, фізкультурно-спортивної і спеціальної. Отже, майбутній офіцер-прикордонник мати відповідний рівень сформованості професійної компетентності в означених вище видах діяльності.

Ключовими компонентами в структурі професійної компетентності майбутнього офіцера-прикордонника, нами визначено проектну та аналітичну компетентність.

Відповідно до розуміння сутності професійної компетентності та змісту професійної освіти майбутніх офіцерів-прикордонників, аналітична та проектна компетентність виступають якісною характеристикою щодо оволодіння ними професійною діяльністю. Сучасний перелік різновидів професійної компетентності, не містить аналітичну та проектну. Проектна діяльність виступає культурною та творчою формою діяльності, в результаті якої здійснюється формування здатності до реалізації усвідомленого та відповідального вибору. Ця діяльність дає змогу формувати адаптивні навички, вміння орієнтуватись в різноманітних ситуаціях та різних колективах. Проектна діяльність сприяє формуванню дослідницьких навичок, а також умінь співпрацювати та висловлювати свою точку зору. Сама ж процедура проектування (що лежить в основі проектною діяльності) у процесі освітньої діяльності, формує у курсантів-прикордонників вміння формулювати проблему, виокремлювати низку завдань у відповідності із цією проблемою, здійснювати планування змістовної діяльності, самоаналіз та рефлексію, презентувати (демонструвати) результати роботи, здійснювати пошук та відбір актуальної інформації, обрати відповідні технології для виготовлення продукту проектування.

Значущість та фундаментальність проектно-аналітичної компетентності є безсумнівною, оскільки цей різновид компетентності є інтегральним в особистості май-

бутнього офіцера-прикордонника, що спрямована на уміння аналізувати інформацію з метою її використання в освітній та професійній діяльності; на розв'язання навчальних та професійних задач методом аналізу в умовах неповної поінформованості; на уміння аналізувати власну освітню та професійну діяльність з метою підвищення її ефективності; на розуміння та усвідомлення відповідних питань освітньої та професійної діяльності через аналітичну діяльність; на здатність розробляти та реалізувати проектну діяльність.

Аналіз психолого-педагогічних джерел свідчить, що проектна компетентність є характеристикою суб'єкта діяльності, що передбачає здатність і готовність людини до ефективного самостійного здійснення теоретичної та практичної розробки проектів та реалізації їх в усіх сферах соціокультурної практики. Щодо проектної компетентності, то в її основі – проектна діяльність, тобто процедура проектування. Проектна діяльність виступає як усвідомлення змісту та значення процесу проектування, оволодіння спеціальними знаннями, уміннями та навичками, здатність обирати, удосконалювати та застосовувати отримані знання та набуті уміння і навички.

Сутність проектної діяльності є діяльність, зосереджена на реалізації мети завдяки детальній розробці проблеми або технології, що повинна закінчитись певним практично значущим результатом, що необхідно продемонструвати.

Проектна діяльність дає змогу переносити певні знання, уміння та навички у якісний та кількісний формати. Проектна діяльність та проектне мислення становлять основу проектної культури, яка в свою чергу є основою проектної діяльності. Ключовою характеристикою проектної діяльності є здатність планувати, перетворювати на основі заздалегідь продуманих проектів. Ключовим поняттям у проектній діяльності є «проект».

Стосовно аналітичної діяльності майбутніх фахівців, то за результатами досліджень наукової літератури, під аналітичною діяльністю розуміють комплекс особистісних та професійних якостей, аналітичні здібності, позитивну мотивацію та усвідомлення необхідності проведення професійної діяльності, відповідної системи знань та умінь в повсякденній та професійній сфері [1].

Аналіз досліджень з питань формування аналітичної компетентності засвідчив існування різних підходів до розкриття змісту цієї компетентності. Вчена І. Абрамова [1] наголошує на наявності аналітичної компетентності у структурі професійної компетентності, вважаючи, що вона є складовою усіх різновидів професійної компетентності. Є. Гайдамак зазначає, що аналітична компетентність пов'язана з усіма професійними компетентностями, що ускладнює її виокремлення як автономної. Е. Назначило також стверджує, що аналітична компетентність є основою професійної компетентності [5].

Отже, специфіка діяльності офіцерів-прикордонників пов'язана із розв'язанням завдань інтелектуальної діяльності та основними мисленнєвими процедурами (осмислення, усвідомлення, аналіз, розуміння поставленого завдання), а для цього їм необхідне розвинене аналітичне мислення, тому особливого значення набуває для офіцерів-прикордонників саме проектно-аналітична діяльність.

Таким чином, *проектно-аналітична компетентність майбутніх офіцерів-прикордонників* є сукупністю інтегративних характеристик, особистісних та професійних якостей фахівця прикордонного відомства, який володіє знаннями, уміннями та здатністю до аналізу та проектування результатів його фахової підготовки. Проектно-аналітична компетентність майбутніх офіцерів-прикордонників поєднує проектно-аналітичні знання, навички, вміння, професійно важливі якості, професійний та особистий досвід щодо проектної та аналітичної діяльності, здатність щодо обробки інформації, рефлексії та прагнення створювати проекти.

Враховуючи зміст проектно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників, виокремлено основні дидактичні особливості її формування: організація пізнавальної, дослідницької, пізнавальної діяльності курсантів, впровадження в освітній процес системи диференційованих завдань, що забезпечують цілеспрямоване та поетапне засвоєння курсантами способів та переробки інформації; врахування сукупності взаємообумовлених та взаємопов'язаних підходів, зокрема філософського, аксіологічного, діяльнісного, контекстного та компетентнісного; практичне закріплення та творча інтерпретація знань, виконання проектно-аналітичних завдань (за критеріями конкретності теми та отриманих результатів; вітагенності результатів (використання життєвого досвіду); можливість представлення результатів в різних формах); на цьому етапі проектно-аналітична діяльність дозволяє внести в освітній процес нові смислові акценти; створити стимули; умови щодо удосконалення суб'єкт - об'єктних відносин тощо.

Отже, ретельний аналіз наукової літератури дав можливість розкрити зміст проектно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників, а на його основі визначити основні дидактичні особливості щодо її формування.

Висновки і перспективи (Discussion). Таким чином, сукупність проаналізованих теоретико-методологічних підходів дозволить всебічно дослідити особливості формування проектно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників. У контексті розв'язання проблеми формування проектно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників, актуальними є питання впровадження в освітній процес вищих військових навчальних закладів технології формування зазначеної компетентності.

Список використаних джерел

1. Абрамова И. А. Формирование аналитической компетентности студентов инженерных факультетов вузов аграрного профиля на основе средств и методов информатики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Москва : РГБ, 2007. 179 с.
2. Брюханова Н. О. Концептуальні положення проектування системи педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів. Проблеми інженерно- педагогічної освіти: зб. наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад. Х., 2012. Вип. 34-35. С. 8– 13.
3. Волкова Н. П. Педагогіка. К. : Академія, 2009. 3-тє видання. 616 с.
4. Вохменцева Е. А. Проектная деятельность учащихся как средство формирования ключевых компетентностей [Текст] // Актуальные задачи педагогики: материалы Междунар. науч. конф. (г. Чита, декабрь 2011 г.). Чита: Издательство Молодой ученый, 2011. С. 58-65. URL <https://moluch.ru/conf/ped/archive/20/1390/> (дата обращения: 06.02.2018).
5. Зеер Э.Ф. Психология профессий: Учебное пособие для студентов вузов. 2-е изд., перераб., доп. М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2003. 336 с.
6. Зінчук Н. А. Підготовка майбутніх менеджерів до аналітичної діяльності: проблеми та шляхи їх розв'язання [Електронний ресурс]. Теорія та методика управління освітою. 2009. 2. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/ejournals/ttmuo/2009_2/09sinwts.pdf. Е. Коваленко
7. Артюх С. Ф. , Ашерев А. Т. Инженерная педагогіка: ещё один шаг вперед. Новый коллегіум. 2000. № 2. С. 48–49.
8. Коваленко О. Е. Методика професійного навчання. Навчальний посібник. Харків, 2002. 158 с.
9. Максимова О. О. Формування соціальної компетентності дитини дошкільного віку як запорука її успішної адаптації до навчання в школі. *Педагогічна*

освіта: теорія і практика. Збірник наукових праць. Вип.20 (1-2016). Ч.2. Кам'янець-Подільський, 2016. С. 229 – 234

10. Овчарук, О. В. Развитие компетентного подхода : стратегические ориентиры международной спільноти. Компетентный подход в современной освіті: мировой опыт та украинский перспективы : кол. моногр. К., 2006. С. 6–16.

11. Тархан Л.З. Дидактическая компетентность инженера-педагога: теоретические и методические аспекты: [монография]. Симферополь: КРП «Издательство «Крымучпедгиз», 2008. 424 с.

12. Усеинова Л. Ю. Теоретические основы проектирования организации учебно-исследовательской лаборатории ВУЗа. *Современные инженерные и инженерно-педагогические технологии*. Симферополь : НИЦ КИПУ. № 5. 2014 г. С. 107-113.

13. Шаріпова О. С. Гармонізація діяльності як процес забезпечення економічної безпеки підприємства. *Управління проектами та Розвиток виробництва: Зб.наук.пр.* 2012. № 1 (41). С. 50-55.

References

1. Abramova I. A. (2007). *Formirovanie analiticheskoy kompetentnosti studentov inzhenernykh fakultetov vuzov agrarnogo profilya na osnove sredstv i metodov informatiki* : dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.02. Moskva : RGB, 2007. 179 p. [in Russian].

2. Bryuhanova N. O. (2012). *Kontseptualni polozhennya proektuvannya sistemi pedagogichnoyi pidgotovki maybutnih inzheneriv-pedagogiv*. Problemi Inzhenerno-pedagogichnoyi osviti: zb. nauk. pr. H., 2012. Vip. 34-35. P. 8– 13. [in Ukrainian].

3. Volkova N. P. (2009). *Pedagogika*. K. : Akademiya, 2009. 3-tE vidannya. 616 p. [in Ukrainian].

4. Vohmentseva E. A. (2011). *Proektnaya deyatel'nost' uchashchisya kak sredstvo formirovaniya klyuchevykh kompetentnostey* [Tekst] // Aktualnye zadachi pedagogiki: materialy Mezhdunar. nauch. konf. (g. Chita, dekabr 2011 g.). Chita: Izdatel'stvo Molodoy ucheniy, 2011. P. 58-65. URL <https://moluch.ru/conf/ped/archive/20/1390/> (data obrascheniya: 06.02.2018). [in Russian].

5. Zeer E.F. (2003). *Psihologiya professiy: Uchebnoe posobie dlya studentov vuzov*. // E. Zeer / 2-eizd., pererab., dop. M.: Akademicheskii Proekt; Ekaterinburg: Delovaya kniga, 2003. 336 p. [in Ukrainian].

6. Zlnchuk N. A. (2009). *Pidgotovka maybutnih menedzheriv do analitichnoyi diyalnosti: problemi ta shlyahi yih rozv'yazannya [Elektronnyi resurs]* / N.A. Zlnchuk // Teoriya ta metodika upravlinnya osvityu. 2009. 2. Rezhim dostupu: http://archive.nbuv.gov.ua/ejournals/ttmuo/2009_2/09sinwts.pdf. E. Kovalenko [in Ukrainian].

7. S. F. Artyuh. (2000). *Inzhenernaya pedagogika: eschoy odin shag vpered* / S. F. Artyuh, A. T. Asherov // Noviy koleglum. 2000. 2. P. 48–49. [in Russian].

8. Kovalenko O. E. (2002). *Metodika profesiynogo navchannya. Navchalnyi posibnik* // O. Kovalenko. Harkiv, 2002. 158 p. [in Ukrainian].

9. Maksimova O. O. (2016). *Formuvannya sotsialnoyi kompetentnosti ditini doshkil'nogo viku yak zaporuka yiyi uspishnoyi adaptatsiyi do navchannya v shkoli*. Pedagogichna osvita: teoriya i praktika. Zbirk naukovih prats / Kam'yanets-Podil'skiy natsionalnyi universitet Imeni Ivana OgiEnka; Institut pedagogiki NAPN UkraYini [gol. red. Labunets V.M.]. Vip.20 (1-2016). Ch.2. Kam'yanets-Podil'skiy, 2016. P. 229-234. [in Ukrainian].

10. Ovcharuk, O. V. (2006). *Rozvitok kompetentnogo pidhodu : strategichni orientiri mizhnarodnoyi spilnoti*. Kompetentniy pidhid u suchasny osviti: svitoviy dosvid ta ukraYinskiy perspektivi : kol. monogr. K., 2006. P. 6–16. (Biblioteka osvithoYi politiki).

[in Ukrainian].

11. Tarhan L.Z. (2008). *Didakticheskaya kompetentnost inzhenera-pedagoga: teoreticheskie i metodicheskie aspekty: [monografiya]*. Simferopol: KRP «Izdatelstvo «Kryimuchpedgiz», 2008. 424 p. [in Russian].

12. Useinova L. Yu. (2014). *Teoreticheskie osnovyi proektirovaniya organizatsii uchebno-issledovatel'skoy laboratorii VUZa. Sovremennyye inzhenernyie i inzhenerno-pedagogicheskie tehnologii*. Simferopol : NITs KIPU. 5. 2014 g. P. 107-113. [in Russian].

13. Sharlpova O. S. (2012). *Garmonizatsiya diyalnosti yak protses zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeki pidpriemstva. Upravlinnya proektami ta Rozvitok virobnitstva: Zb.nauk.pr. - Lugansk: vid-vo SNU Im. V.Dalya, 2012. 1 (41). P. 50-55 [in Ukrainian].*

ДИДАКТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОЕКТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ОФИЦЕРОВ-ПОГРАНИЧНИКОВ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Р.Н. Мишенюк

Аннотация. Статья посвящена проблеме формирования проектно-аналитической компетентности будущих офицеров-пограничников. Определено содержание понятия «проектно-аналитическая компетентность». Раскрыта структура «проектно-аналитической компетентности будущих офицеров-пограничников». На основе анализа структуры проектно-аналитической компетентности будущих офицеров-пограничников автор определил дидактические особенности ее формирования .. Раскрыто содержание каждого этапа по формированию проектно-аналитической компетентности будущих офицеров-пограничников.

Ключевые слова: проектно-аналитическая компетентность, проектная культура, аналитическая деятельность, будущие офицеры-пограничники, профессиональная подготовка, методика формирования компетентности.

DIDACTIC FEATURES OF FORMATION OF PROJECT-ANALYTICAL COMPETENCY OF FUTURE OFFICERS-BORDERS IN PROFESSIONAL PREPARATION

R.M. Mishenyuk

Abstract. The transition of Ukrainian higher education to the European model has caused the need to change the various aspects of the educational process. One of the main contradictions was the non-compliance with the requirements of the modern market system and the results of the professional training of graduates of higher educational institutions. Modern society considers a specialist not only as a person who possesses knowledge, skills and skills in the professional sphere, but also as capable of effectively operating in complex, sometimes non-standard situations, that is, competent. In these conditions, a growing competence becomes more and more competent, in particular, its implementation into the training of future border guards officers. On the basis of analysis of the structure of the design and analytical competence of future officers-border guards, the author determined the method of its formation, which is a phased process. The content of each stage is discussed in relation to the design and analytical competence of future officers-border guards. Consequently, a thorough analysis of scientific literature made it possible to reveal the contents of the PAC of the ILO, and, on the basis of it, to formulate methodological recommendations for its formation. Thus, the set of analyzed theoretical and methodological approaches will allow to comprehensively explore the methodology of forming the design and analytical competence of future officers-border guards. In the context of solving the problem of forming the design and analytical competence of future officers-border guards, the issues of introducing the technology of formation of the indicated

competence into the educational process of higher military educational institutions are relevant.

Key words: design and analytical competence, design culture, analytical activity, future officers-border guards, professional training, methods of forming competency.

УДК: 378:796.011

ПОТРЕБА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

О.В. ТИМОШЕНКО, доктор педагогічних наук, професор
директор Інституту фізичного виховання і спорту

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

E-mail romanyshyna43@ukr.net

Анотація. В статті обґрунтовано вагомість культури здоров'я у професійній діяльності майбутніх учителів фізичної культури. Зосереджено увагу на характеристиці здоров'я та культури здоров'я як наукових категорій для професійного розвитку студентів факультетів фізичного виховання. Проаналізовано потенціал синергетичного підходу під час професійного розвитку майбутніх учителів фізичної культури з високим рівнем культури здоров'я.

Ключові слова: здоров'я, культура здоров'я, майбутні учителі фізичної культури, синергетичний підхід, професійний розвиток.

Актуальність (Introduction). Здоров'я – найцінніше, що має людина, однак, як засвідчують статистичні дані лише 10% молоді, віком до 18 років можна вважати здоровими. Так, за даними, які наводить Ю. Бойчук, серед випускників загальноосвітніх закладів 60% мають порушення опорно-рухового апарату (сколіоз, плоскостопість ускладнених форм), 50% – короткозорість, 40% – порушення серцево-судинної системи та нервово-психічні відхилення [1, с. 11]. Беручи до уваги наведені аргументи, наголосимо на тому, що на нині особливої уваги потребують теоретичні та практичні питання, які стосуються збереження та зміцнення здоров'я, а також питання, які присвячені практичним аспектам формування культури здоров'я усіх українців.

Наголосимо на тому, що учитель фізичної культури виступає взірцем у сфері зміцнення та збереження здоров'я, а тому має володіти високим рівнем сформованості культури здоров'я та має активно спонукати своїх вихованців та колег педагогів до здоров'язбережувальної поведінки. Актуальність проблеми формування високого рівня культури здоров'я у студентської молоді, що здобуває вищу освіту, навчаючись на факультетах фізичного виховання, обумовлена сучасними тенденціями розвитку професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти, підвищенням вимог українського суспільства до якості здоров'я та культури його сформованості у майбутніх учителів, а також недостатньою розробленістю даної проблематики в теорії та практиці професійної педагогіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє констатувати, що проблема формування культури здоров'я піднімалася у дослідженнях українських науковців К. Дроздової, А. Коноха, А.Л. Іванової, Є. Павлюка, А. Чепелюк та ін. Публікації Д. Давиденка, О. Мальцева, Ю. Півненка, С. Сінгаєвського, Д. Солопчука,